

Vec: Návrh doplnenia programu 2. zasadnutia Súdnej rady Slovenskej republiky

Vážená páni predsedníčka súdnej rady,

Podľa § 6 ods. 2 zák. č. 185/2002 Z.z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ak najmenej traja členovia súdnej rady navrhnú zmenu alebo doplnenie programu, predseda súdnej rady zaradí tento návrh do programu zasadnutia súdnej rady.

V zmysle citovaného ustanovenia zákona navrhujeme doplniť program 2. zasadnutia Súdnej rady Slovenskej republiky o nasledovný bod:

Návrh na usporiadanie konferencie k 75. výročiu procesu s Miladou Horákovou a spol. pod záštitou predsedníčky Súdnej rady SR (pracovný názov konferencie: „Milada Horáková a ďalší – organizované zlyhania vyšetrovacích orgánov, justície a celej spoločnosti; môže sa história opakovať?“)

Odôvodnenie:

Tento bod programu navrhujeme v zmysle § 3a písm. c) zákona o súdnej rade podľa ktorého patrí do pôsobnosti súdnej rady aj prijímanie opatrení na posilňovanie dôvery verejnosti v súdnictvo.

Dňa 27.06.2025 uplynie 75 rokov od popravy Milady Horákovovej a jej ďalších troch spoluobžalovaných Závaša Kalandru, Oldřicha Pecla a Jána Buchala. Celkovo bolo v procese s Miladou Horákovou a spol. obžalovaných 13 osôb, pričom proces prebiehal v dňoch 31.05. až 08.06.1950.

Tento proces s dobovým názvom „proces s vedením záškodníckeho spiknutia proti republike, so skupinou dr. Milady Horákovovej“ je významný tým, že išlo o prvý veľký organizovane zmanipulovaný proces (vytváranie zdanlivej zákonnosti), na ktorý následne nadväzovalo 35 ďalších (napríklad proces s Rudolfom Slánskym a spol.), pričom zároveň išlo o prvý proces, do priebehu ktorého bola prakticky zapojená celá spoločnosť, ktorá bola manipulovaná mediálnou propagandou s tým, že spoločnosť bola cielene učená k nenávisti k obžalovaným (a aj ich rodinám) ako aj k prezumpcii viny. Trestné právo sa tak zrejme prvýkrát stalo bežnou súčasťou života spoločnosti a tak je tomu prakticky dodnes.

Proces s Miladou Horákovou a spol. (či Vladom Clementisom a ďalšími) nie je iba hanbou trestného práva, ale je hanbou celej spoločnosti. Okrem zlyhania politikov, vyšetrovateľov, prokurátorov, obhajcov a sudcov, ktorých organizovaná spolupráca doviedla trestné právo k justičným vraždám (teda nie k justičným omylom) je nutné spomenúť aj zlyhania umelcov, spisovateľov, novinárov (rozhlas a noviny sa stali zbraňou nenávistnej propagandy a volania po smrti), či akademickej obce (do nenávistnej kampane prispeli napríklad aj rektor Karlovej univerzity, či dekáni Filozofickej a Právnickej fakulty UK v Prahe) a v neposlednom rade aj tisícov ďalších ľudí (dokonca aj detí), ktorí spisovali rôzne rezolúcie a hromadne žiadali tresty smrti pre obžalovaných, či zmeny v trestoch, ktoré boli mediálne označené za príliš mierne. Za pozornosť stojí aj snaha zbaviť obžalovaných akejkoľvek ľudskosti za použitia slov, keď obžalovaní boli verejne označovaní ako napríklad „krvavé psy“, „nečestné temné sily“, „hnusná tvár reakcie“, „zradcovské živly“, „hyeny túžiace po vojne“, „zmija Horáková“ a podobne.

75. výročie procesu s Miladou Horákovou a spol. je preto jedinečná príležitosť ako si nielen pripomenúť minulosť plnú strachu, vynútených priznaní, udávaní, deformácií v dokazovaní, nátlakových vyšetrovacích metód, vymýšľaní obvinení, vytváraní nikdy neexistujúcich zločineckých sprisahání, boja proti temným silám, zasahovaní politikov do prebiehajúcich vyšetrovaní, mediálnej nenávisťnej kampane, ale aj zistiť, či sa v niektorých aspektoch nemôže minulosť opakovať aj v súčasnosti, respektíve, či sa tak už nestalo.

Toto by mali byť hlavné ciele konferencie, teda prepojenie minulosti s prítomnosťou, pričom politické procesy z 50. rokov minulého storočia kladú neustále otázky, ktorých zodpovedanie nie je určené len pre právnikov, ale aj pre historikov, politológov, či žurnalistov s tým, že poslaním konferencie by malo byť zastrešiť tieto odpovede ako aj zodpovedať najdôležitejšiu otázku: čo robiť, aby sa táto minulosť neopakovala? (s pod otázkou: čo spôsobili, že sa spoločnosť ochotne nechala strhnúť trestným právom až k organizovanej nenávisti a volaniu po krvi?). Možno práve aj zorganizovanie tejto konferencie príspeje k tomu, aby sa tak už nikdy nestalo (kto sa nepoučí z minulosti je odsúdený k tomu, aby ju prežil znovu).

Z hľadiska organizačného by bolo vhodné, aby súdna rada pri organizovaní konferencie oslovila akademickú obec (ideálne Právnickú fakultu UK v Bratislave) s ponukou na spoluorganizovanie konferencie a to v priestoroch právnickej fakulty, nakoľko súdna rada nedisponuje adekvátnou miestnosťou na organizovanie konferencie a navyše ide o tému, ktorá by mohla byť zaujímavá aj pre právnickú fakultu, keďže sa bezprostredne týka nielen trestného práva, ale aj určitého zlyhania akademickej obce počas súdnych procesov v 50. rokoch minulého storočia.

Konferencia by mala byť interaktívna, teda mala by pozostávať nielen z prednášania príspevkov a možnosti publika na ne reagovať, ale aj z premietania dobových filmov z procesu s Miladou Horákovou a spol., prípadne aj z iných procesov (napríklad s Rudolfom Slánskym a spol.), aby bolo možné priblížiť dobovú atmosféru. Rovnako tak by bolo vhodné, aby príspevky jednotlivých prednášajúcich boli zverejnené v zborníku, aby bol účastníkom konferencie daný k dispozícii rozsudok vynesený nad Miladou Horákovou a spol., prípadne aj z iných procesov a aby v prednáškovej miestnosti (prípadne pred ňou) boli vystavené aj niektoré dobové texty rezolúcií, či novinových článkov požadujúcich tresty smrti, či hanobiacich obžalovaných, respektíve zápisov z porád, na ktorých sa dohadoval priebeh procesu, znenie otázok, či výšky trestov pre obžalovaných (všetky tieto materiály sú k dispozícii aj na internete, takže nie je ťažké sa k nim dostať).

Pozvánka s možnou účasťou na konferencii by mala byť zaslaná súdom (vrátane ústavného súdu), Generálnej prokuratúre SR, Slovenskej advokátskej komore (obhajcovia mali pred procesom inštruktaž, aby provokačnými alebo zbytočnými návrhmi neohrozili politický účinok procesu, ale zároveň, aby svojou úplnou pasivitou nepôsobili provokačným dojmom neslobodnej advokácie), Ministerstvu vnútra SR, Ministerstvu spravodlivosti SR, Slovenskej akadémii vied ako aj vysokým školám (okrem právnických fakúlt prichádza do úvahy aj oslovenie filozofickej fakulty – katedra žurnalistiky ako aj niektoré české vysoké školy), či niektorým politológom a novinárom.

Z časového hľadiska by bolo ideálne, ak by sa konferencia uskutočnila na konci mája, respektíve na začiatku júna roku 2025, teda ešte v prvej polovici tohto roku a to z dôvodu, aby sa čas konania konferencie kryl s časom, kedy proces s Miladou Horákovou a spol. prebiehal.

Do úvahy prichádzajú aj sprievodné podujatia k plánovanej konferencii, keď by stálo za úvahu venovať sériu interaktívnych prednášok aj vyslovene študentom vysokých škôl.

Navrhujeme preto, aby Súdna rada SR prijala uznesenie v tomto znení:

Súdna rada Slovenskej republiky schvaľuje návrh na usporiadanie konferencie k 75. výročiu procesu s Miladou Horákovou a spol. ako aj organizačný výbor konferencie pozostávajúci z členov súdnej rady v zložení a ukladá predsedníčke Súdnej rady SR, aby spoločne s organizačným výborom konferencie vyvinula úsilie na zorganizovanie tejto konferencie v priebehu roku 2025 a to prípade aj spoločne s inými subjektmi.

Predkladacia správa

Materiál „**Návrh na usporiadanie konferencie k 75. výročiu procesu s Miladou Horákovou a spol. pod záštitou predsedníčky Súdnej rady SR (pracovný názov konferencie: „Milada Horáková a ďalší – organizované zlyhanie vyšetrovacích orgánov, justície a celej spoločnosti; môže sa história opakovať?“)** sa predkladá v súlade s článkom VI Rokovacieho poriadku Súdnej rady SR a v zmysle § 3a písm. c) zákona č. 185/2002 Z.z. o Súdnej rade SR

JUDr. Peter Šamko

JUDr. Martin Bezák, PhD.

JUDr. Ľudmila Joanidisová